

Czeglédi András

Kafka filozófiája

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

2. TÉMA: FILOZÓFIA, TANÚSÍTÁS, LEHETETLENSÉG: KAFKA ÉS BUBER

2.3. lecke: Kafka ellenérzései.

Kafka ellenérzései Buberrel szemben a MONDAT (vö. 2.1. lecke) előtt

- Legelőször 1910-ben hallotta Bubert előadni: Bar Kochba Társaság, a prágai Zsidó Tanácsházban. Ezt csak közvetett forrásokból (Max Brod stb.), illetve az első Bubert említő Felice-levélből.

Max Brod 1914-ben

- Nem a január 19-i levélben bukkan föl először Buber, hanem egy három nappal korábbi keltezésű, szintén Felicének írt levélben.

- Ő, Kafka, ugyan a szobájából nem menne ki Buber miatt, akit már hallott, és sivár benyomást tesz rá, és **mindenből, amit mond, mindig hiányzik valami**. Majd rögtön egy a későbbieket megelőlegező **(dupla)csavar**: persze Buber nagyon is képeses, s pompásak az általa szerkesztett *Kínai szellem- és szerelmi történetek*. Viszont Buber után Gertrud Eysoldt – a híres színésznő – felolvasása következik, s miatta mindenképpen elmegy.

Felice Bauer és Kafka 1917-ben

- Kafka Buber-kritikájának mintha **enthümémikus** jellege: Felice, Te rakd össze a kirakóst! (Flaubert közbevetett dicsérete)

Kafka ellenérzései Buberrel szemben a MONDATban és a MONDAT után

Általában a fordítottja a szokásos: valakivel előbb nem fizikailag, hanem szellemileg találkozunk, az illető lenyűgöz, s a személyes találkozás során csalódunk benne. Itt fordítva. Egy jótanács.

Tartósnak bizonyultak-e Kafka ellenérzései, ambivalens érzései Buberrel szemben? **Igen**. Azért **kései együttműködés** is: „Jelentés az Akadémiának”, „Sakálok és arabok” a Buber szerkesztette *Der Judeban*.

De miért? Hipotetikus konklúzió1

Aligha tudhatjuk bizonyosan.

Túlzott didaxis, tanító jelleg, direkt tanúságtétel.

Apró jel: Buber a két említett Kafka-elbeszélést (parabolikusan) „Fabel”-ként óhajtotta publikálni; Kafka: nem, ezek állatmesék.

Hipotetikus konklúzió 2

Kafka

- „Mi közöm nekem a zsidókhoz? Nekem még saját magamhoz is alig van közöm, s teljesen csendben, örülve annak, hogy tudok lélegezni, félre kellene állnom egy sarokba.” (*Napló*)
- *A törvény kapujában*
- a végső találkozás és tanúsítás lehetetlensége – s talán így az ellen, hogy *tényleg* lehetetlen legyen?

Buber

- **Az ember találkozáseseemény** (*Begegnungsereignis*)
- „Kezdetben volt a találkozás”
- Ennek tanúsítása persze ütközhet ilyen-olyan akadályokba, de alapvető emberi lehetőség.

Fontos:

Kafka szövegeit keresztül-kasul **átjárják filozófiai kérdések**, problémafelvetések; a hatástörténeti elemzés pedig számos bölcséleti befolyást képes kimutatni e textusokban. Ám a **kafkai diskurzust nem egyszerűen a szövegszerveződés irodalmi módja különbözteti meg a szakfilozófiától** – ismerünk számos olyan filozófiát, amely kifejezetten (szép)irodalmi formában ölt testet –, **hanem** a Buberrel való konfrontáción messze túlmenően **a direkt és diszkurzív megfelelni akarásnak, az irányzatosság, a didaxisnak a hiánya is**.

Kérdések:

1. Milyen típusú kritikai kifogásokat fogalmaz meg Kafka Buberrel szemben?
2. Mennyiben elismerő Buber kapcsán Kafka?
3. Mennyiben rokon és mennyiben különböztethető meg a karkai és a filozófiai szövegszerveződés? Mennyiben van a „Buber-ügynek” a Buberhez fűződő viszonyon túlmutató jelentősége Kafkánál?